

רְבָא אָמַר וְכוּ', ורבא ורב ששת נחלקו אם שיעור הנייר הוא נייר חלק בשיעור כדי לכתוב שתי אותיות גדולות כדעת רב ששת, או נייר חלק בשיעור שתי אותיות קטנות, ועוד בית אחיזה אף אם הוא נייר חלק כדעת רבא (ריטב"א המיוחס לר"ן, בדת רש"י), ושיעורם שווה, ולא נחלקו לדינא (הערות הגר"ש אלישיב). או שנחלקו, שלרב ששת צריך נייר חלק בשיעור שתי אותיות גדולות, ועוד בית אחיזה אף אם הוא נייר מחוק, ולרבא צריך נייר חלק בשיעור שתי אותיות קטנות ועוד בית אחיזה, ואף הוא נייר חלק (ריטב"א המיוחס לר"ן).

וְכֵי תְּאֵיזְהוּ, וקשר של מוכסין אינו בית אחיזה, משום שיכול לאחוז את כולו בכף ידו הפשוטה, ויראה את הכתוב (רש"י). ויש שפירש, שבית האחיזה הנצרך הוא לשעת הכתיבה, וקשר של מוכסין אפשר לכתוב ללא בית אחיזה (תוס'), משום שדרכם של מוכסים לכתוב כמה חותמות על נייר גדול, ואחר כך חותך ביניהם, ובשעת כתיבה יש לו בית אחיזה (שפת אמת).

איכא בינייהו ריהיטי מוקסא, שיש מוכסים הרצים אחרי העוברים להעליל עליהם שלא נתנו המכס, ומטריחים לחזור לבית המכס להוכיח שפרעו, וסבר רבי יהודה שחיבי מפני שמצניעו להראותו לרצים, ותנא קמא סובר שאחרי שכבר הראה למוכס אינו מצניעו אצלו כי הרצים אינם שכחים, וגם אם ירצו אחריו, ישוב למוכס (ע"פ רש"י וריטב"א), ואב"י רבא ורבי אשי אינם חולקים לדינא [שאם כך היה לגמ' לפרש במה נחלקו], וכל אחד אומר נפקא מינא אחרת (שבת של מ"ז). ויש שפירש שנחלקו, שלדעת אב"י אחרי שהגיע לביתו אינו מצניעו ופטור על הוצאתו, ולדעת רבא כבר משעבר את הגשר אינו מצניעו ופטור, ולדעת רב אשי לעולם הוא חייב, אפילו אחר כמה שנים (חתם סופר השלם).

אָסוּר לְשִׁחוּת שְׁטֵר פְּרוּעַ אֵיכָא בִּינְיֵיהוּ וְכוּ', שלדעת תנא קמא אסור למלוא להשהות שטר פרוע מחשש שיחזור ויתבע על ידו שלא כדון, ואם כן אין לשטר אצלו כל ערך, ופטור על הוצאתו, ולדעת רבי יהודה מותר להשהות, שלא חוששים שיחזור ויתבע, ואם כן חייב על הוצאתו, שהרי ראינו לומר על פי צלוחיתו (רש"י). ולדעת תנא קמא אפילו שיכול למחוק את השטר ויהא ראינו הנייר לצור על פי צלוחיתו [קושיית רעק"א בגליון הש"ס], כיון שכעת אינו ראינו לשימוש, מה שיכול לתקנו אינו מחייב על הוצאתו (רש"י; הגהות רא"מ הורביץ). או כיון שכדי לא לעבור בכל רגע על איסור שלא להשהות שטר פרוע, הוא צריך להחזירו ללוה מיד בשבת, ואינו יכול להמתין למוצאי שבת שיכול למוחקו (ה"י רבי יוסף שאול, הגהה ז).

ויש סוברים, שהכל מודים שלמלוא אסור להשהות שטר פרוע, ונחלקו על הלוח, שלדעת תנא קמא גם לו אסור להשהות שטר פרוע, מחשש שיעשה קנוניא עם המלוא להחזיר לו את השטר, כדי לגבות נכסים מן הלקוחות שלא כדון, ורבי יהודה אינו חושש לקנוניא (רבינו חננאל; וריטב"א בשם תוס').

תָּנָא קָמָא סָבַר מוֹדָה בְּשִׁטְר שְׁתַּבְּוּ צִירֵי לְקַיְמוֹ, שאם הלוח טוען פרוע הוא, אין המלוא יכול לגבות בו, ואין לו שימוש בשטר זה, ופטור על הוצאתו (רש"י). ומדובר באופן שהמלוא ביקש לקיים את השטר ולא מצא לו עידי קיום, שלמרות שיתכן ועוד ימצא עדיין עדים שקיימוהו, כיון שכבר ביקש ולא מצא, אינו נחשב שטר ופטור על הוצאתו (ח"י ה"ר; ריטב"א המיוחס לר"ן). ואינו משתמש בשטר לצור על פי צלוחיתו, כי עדיין תקוה קלושה בידו למצוא עדי קיום (ריטב"א המיוחס לר"ן, בת"י שני).

נִיר מְחֻקָּךְ כְּדִי לְכַרֵּךְ עַל צְלוּחִית קִטְנָה שֶׁל פְּלִיטוֹן, שְׂפִינּוֹן שאינו ראוי לכתובה, צריך שיעור גדול לכרוך על פי צלוחית (רש"י), ואף שכשר הוא לכתובת גט [ראה להלן (ע"ט, א)], שימוש שכיח יותר לכריכת צלוחית, וכשיש שני שימושים הולכים אחר השכיח ואפילו להקל (השק שלמה על המשניות).

עוֹר כְּדִי לְעִשׂוֹת קָמִיעַ, לעשות ממנו תיק שמניחים בו קמיע (רמב"ם בפיח"מ; ריטב"א; ריטב"א המיוחס לר"ן להלן ע"ט, א בשם רש"י), ויש שפירש, שהכוונה עור שעתידיים לעבד אותו ולכתוב עליו קמיע (ריטב"א המיוחס לר"ן שם בשם יש מפרשים). ולפירושם, כיון שקמיע הוא על עור בהמה טהורה, צ"ע מה שיעור הוצאה בעור בהמה טמאה (חידושי שבט הלוי).

קָלָף כְּדִי לְכַתֵּב עָלָיו פְּרָשָׁה קִטְנָה שְׁבַתְּפִלִין, שכיון שדמיו יקרים, לא משתמשים בו לקשר מוכסין (רש"י), ומעבדים אותו רק לתפילין, ואחר שעבדוהו לשם תפילין, אסור לעשות ממנו קשר של מוכסין (רש"י; עונג י"ט, ז). וצ"ע מהו שיעור 'כדי לכתוב', שהרי אין שיעור לגודל האותיות (בית דוד על המשניות שבת ה, ג).

שְׂהִיא שְׂמַע יִשְׂרָאֵל, והוצרך התנא להשמיענו דבר פשוט זה שפרשה קטנה של תפילין היא 'שמע ישראל', כי במנחות (לה, א) מבואר שארבעת פרשות שבתפילין מעכבות זו את זו, א"כ היה מקום לומר שצריך שיעור קלף הראוי לכתובת כל הפרשות (תוס' י"ט).

זָפַת וְנִפְרִית כְּדִי לְעִשׂוֹת נֶקֶב קֶטָן, בכלי בו נותנים כסף ח"י, שסותמים פיו בזפת או בגפרית, ונוקב בתוך הסתימה נקב דק להוציא ממנו הכסף (רש"י). וראה מגיד משנה שבת יח, י, שמה שכתב רש"י 'קטן הוא פירוש רש"י, ולא מגירת המשנה). ויש שפירש, שהכוונה לסתימת הנקב הדק [הנ"ל], אותו סותמים בזפת או בגפרית (ריטב"א המיוחס לר"ן, בשם הרא"ה להלן ע"ט, א. ושיעורם קטן יותר משל רש"י). ויש שפירש, שהוא לסתימת נקב גדול, שנסדקה חבית יין סדק רחב [ולכן דקדקה המשנה שעל שעוה אמרה 'כדי ליתן על פי נקב קטן', שלסתימת נקב קטן שעוה מועילה, ואילו על סתימת נקב גדול סתמה ואמרה 'כדי לעשות נקב', ולא הזכירה 'קטן'] (ר"י מלוניל, הובא גם במאירי וריטב"א המיוחס לר"ן).

גְּמָרָא. כִּינּוֹ דְחֵרִיק בְּמָנָא לֹא עֲבָדֵי אֵינְשֵׁי, אבל הגמי הוא רך ואינו עושה חריצים בעץ, ואף שאינו חזק כחבל, מועיל הוא לנפה וכברה שהם כלים קלים. אבל קופה שהיא רכה שעשויה מעלי דקלים, אין החבל עושה בה חריצים (ריטב"א המיוחס לר"ן; מאירי במשנה).

רְבֵב, שומן או שמן (רש"י), ויש סוברים, שאינו שמן, שהרי שיעור שמן מפורש במשנה לעיל (ע"ב, ב) שהוא כדי לסוך אבר קטן (תוס'), או הכוונה שיש שני סוגי שמן, שמן הראוי גם לסיכה וגם לאכילה הקובע הוא השיעור הקטן שהוא כדי סיכת אבר קטן, אך שמן שאינו ראוי לסיכה מחמת חשיבותו, הקובע הוא השיעור הגדול שהוא לאכילה (מגיני שלמה בישוב רש"י בתירוק ראשון), או שתלוי בין המקומות, שבמקום שיש הרבה שמן, הסיכה והאכילה מצויים, הקובע הוא השיעור הקטן שהוא כדי סיכה, ובמקום שאין הרבה שמן, הקובע הוא השיעור הגדול של אכילה (מגיני שלמה בתירוק שני).

אֵידי וְאֵידי יְדֵי שִׁיעוּרָא הוּא, שאיספגין שגודלו כגרוגרת, השטח שלו הוא כסלע (ריטב"א). ויש שפירש, שאיספגין שגודלו כגרוגרת, משקלו הוא כסלע (הגהות רא"מ הורביץ).